11-ше ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

1940 ий
28
НОЯБРЬ
104 (717)
Акше 5 ыр.

Рвезе коммунист

ВЛКСМ
Маробком
ден
Йошкар-
Ола
Горком
орган

Советский Союзын маршалышт: К. Е. ВОРОШИЛОВ, С. М. БУДЕННЫЙ, С. К. ТИМОШЕНКО, Г. И. КУЛИК да Б. М. ШАПОШНИКОВ йолташ-шамыч.

ШОШО АГАЛАН КЫЗЫТАК ЯМДЫЛАЛТАШ ТӰҤГАЛМАН

Тений Косолаповский район, предварительно шотлымо почеш, кокла шот дене гектар гыч 14,1 центнер пырчан шурным налын. Пектубаевский районысо „Чирки" колхозын 1.642 гектар мландыже уло, тений кажне гектар гыч 16,3 центнер пырчан шурным налын.

Тыгай чапле факт-шамычым республикыштына шагал огыл ончыкташ лиеш. Йодылтеш: тыгай куанымашан, чапле результатыш шумаш кузе лийын? Тидлан ик семын гына умылтараш лиеш: посна колхоз-шамычын руководительышт, колхозник ден колхозница-шамыч социалистический ял озанлыкым умбакыже пеҥгыдемдыме, шурно лектышым эреак нӧлталме верген ВКП(б) XVIII с'ездын решенийжым, Сталин йолташын указанийжым раш умленыт. Нуно ял озанлык пашалан ончылгочак ямдылалтыт, ял озанлык пашам жапыштыже завершитлышаш верч стахановски кучедалыт.

Кызыт ончыл колхоз-шамыч тенийсе ял озанлык пашам успешно завершитлен, трудодень почеш доходым пайлат да шошо агалан кӱлеш семын ямдылалтыт. Волжский районысо „Пеледыш" колхозышто урлыкашым тӱрыс ойырымо да кызыт колхозник-шамыч урлыкашым сортироватлат. Горно-Марийский районысо колхоз - шамыч урлыкашым 100 процентлан ойыреныт, тугак 80 тонн минеральный удобренийымат шупшыктеныт. Орденоносный „С м е н а" колхозышто, „Аврора" да моло колхозлаштат урлыкашым сортироватлат, звено-шамычлан участкым кызытак пеҥгыдемденыт.

Куженерский районысо „Новая жизнь" колхозышто социалистический ял озанлык стахановец-шамычын паша опытыштым тунемме кружокым организоватленыт.

Но республикыште але ятыр колхоз-шамыч шошо агалан ямдылалташ тӱҥалме гына огыл, даже шурнымат шийын пытарен огытыл. Ял озанлык инвентарьым огыт ремонтироватле. Комсомольский организаций-шамыч шошо агалан кызытак ямдылалташ тӱҥалмын значенийжым огыт акле, шошо агалан ямдылалташ тӱҥалме нерген кӱшылсӧ организаций-шамычын указанийыштым вучен илат.

Колхозлаште шошо агалан ямдылалтмаште комсомольский организаций-шамыч инициатор лийшаш улыт. Урлыкашым жапыштыже ойыраш да тудым кызытак сортироватлаш тӱҥалаш, ял озанлык инвентарьым ремонтироватлаш, социалистический ял озанлык стахановец-шамычын опытыштым тунемме кружок-шамычым организоватлаш, терысым да моло удобренийым погаш — чыла нине задача-шамычым жапыштыже шуктымаште комсомольский организаций-шамычлан кечын интересоватлалтман.

Шошо агалан ямдылалтмашке комсомолец да комсомолка-шамычым мобилизоватлаш первичный комсомольский организаций-шамычлан полшымаште райкомол-шамычын руководствышт виян лийшаш. Кажне первичный комсомольский организацийын шошо агалан ямдылалтмашке комсомолец ден комсомолка-шамычым кузе мобилизоватлымыжым райкомол эреак проверятлышаш да жапыштыже практический полышым пушаш. Тиде пашашке комсомольский активым кумдан мобилизоватлыман.

ИДАЛЫКАШ ФИНАНСОВЫЙ ПЛАНЫМ 15 ДЕКАБРЬЛАН ТЕМЕН ШУКТЫШАШ ВЕРЧ!

Марийский АССР-ысе финорган-шамычын, местный Совет исполком-шамычын, колхоз правлений-шамычын чыла пашаеҥышт дек, чыла финансовый, советский ден колхозный актив дек республиканский финансовый совещанийын

ОБРАЩЕНИЙЖЕ

Шерге йолташ-шамыч!

ВКП(б) XVIII с'ездын исторический решенийже-шамыч дене вооружитлалтше, пӱтынь тӱнясе шемер-шамычын гениальный да йӧратыме вождьшо Иосиф Виссарионович **Сталинын** вуйлатыме великий советский калык социалистический строительствын чыла фронтлаштыжат всемирно-исторический сеҥымаш-шамычым ыштен. Но ончылнына мемнан социалистический родинын озанлык ден оборонный куатшым умбакыже пеҥгыдемдыме шотышто путырак кугу важностян задача - шамыч шогат.

Ленин—Сталин партий, советский правительство финансовый системысе пашаеҥ-шамычлан пашан эн важный да ответственный участкыжым—озанлык, оборонный ден социально-культурный строительствым финансироватлашлан средствам мобилизоватлымашым ӱшанен пуэныт.

Партийный организаций ден совет-шамычын кажне кечын полшен шогымышт дене республикысе финансовый пашаеҥ-шамыч да финансовый актив 1940 ий кумышо кварталыште средствам мобилизоватлышаш планым 115 процентлан темен шуктеныт. Финпланым темышаш верч кучедалмаште финансовый пашан лу да шӱдӧ дене отличник-ше-шамыч, социалистический государствын финансовый куатшым пеҥгыдемдышаш верч кучедалше-шамыч кушкыныт.

Но мемнан пашаштына кугу ситыдымаш-шамычат улыт: ятыр районышто да пӱтынь республика мучко бюджет неудовлетворительно шукталтеш; государственный средствам бесхозяйственно кучылтмаш факт-шамыч улыт; Сотнурский ден Волжский район-шамыч да Йошкар-Ола финансовый планым темымаште шкеныштын шеҥгелан кодмашыштым эшеат пытарен огытыл.

Йолташ шамыч! Советский калыкын илышыштыже знаменательный кече,—Сталинский Конституций кече лишемеш. Тиде пайремлан ямдылалтын, ме, республиканский финансовый совещанийын участникше-шамыч, тиде знаменательный кечым финансовый пашаште у сеҥымаш-шамыч дене вашлияш обязатлалтына да Марийский Автономный Советский Социалистический Республикысе чыла финансовый пашаеҥ-шамычым, финактивым да чыла шемер-шамычым ӱжына:

Финансовый пашам эн сайын шындышаш верч, Чувашский АССР дене соревноватлымаште ончыл верым налшаш верч, финансовый программым успешно да срок деч ончыч темышаш верч социалистический соревнованийым эше утларак кумдан шараш;

сельский, страховой ден городской налог-шамыч почеш обязательный платежышто недоимкым тичмашын пытараш;

производственный программым, товарооборот планым, накоплений планым да бюджет ончылно обязательство-шамычым республикысе чыла озанлык отрасль-шамычын да посна кажне предприятийын безусловно темымашкышт шуаш;

городской ден сельский п л а т е ж почеш средствам мобилизоватлымаште, окладной ден добровольный страхованийыште, шемер-шамычын сбереженийыштым сберегательный кассылашке шупшмаште нылымше квартал планым да идалыкаш планым 1940 ий 15 декабрь деч вараш кодде темаш, Кумышо Пятилетка (кумышо ий выпуск) заемлан колхозник ден единоличник-шамычын подпискышт почеш взносым тичмашын да срок деч ончыч поген шукташ.

Родина ончылно шке обязательство-шамычым срок деч ончыч да тичмашын шукташ. Марийский Автономный Советский Социалистический Республикым финансовый паша дене ончыл радамыш лукташ да тидын дене кӱкшӧ политический сознательностьым, Ленин—Сталин партийын пашажлан мучашдымын преданностьым да ВКП(б) Центральный Комитет, Советский Правительство ден Великий **Сталин** йыр Марийский АССР-ысе шемер-шамычын шалаташ лийдыме сплоченностьыштым эше ик гана ончыкташ мемнан республикысе кажне финансовый пашаеҥын, финансовый активистын да кажне шемерын долгшо.

Республиканский финансовый совещанийын участникше-шамыч.

ФРИДРИХ ЭНГЕЛЬС

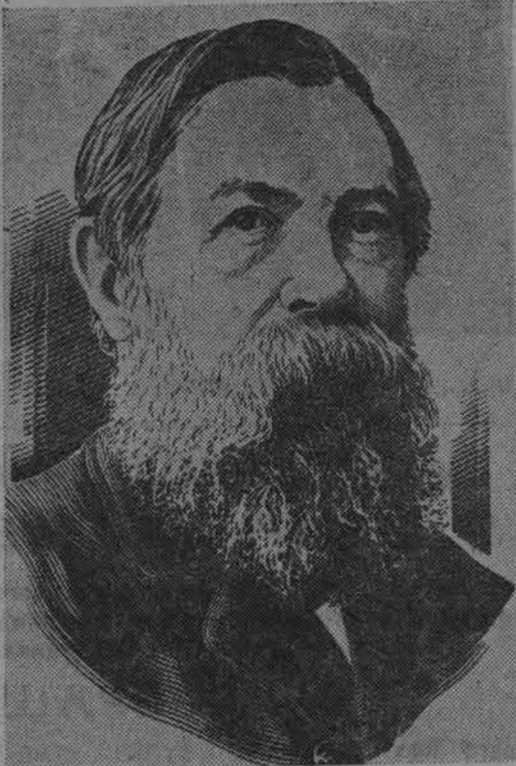
(Шочмыжлан 120 ий темын)

Фридрих Энгельс 1820 ий 28 ноябрьыште Бармен олаште (Германия) текстильный фабрикантын ешешыже шочын. Энгельсым окружатлыше пич, обывательский, ханжеский обстановка изиж годымак шержым темен. Самырык эргыжын духовный развитийжылан ачаже мешатлаш да тудым нимолан йордымо коммерческий „карьера“ дене кылдаш тöчен. Но Энгельс илышын вес корныж дене, общественный деятельын да ученыйын, калыкын пашаж верч кучедалшын корныж дене каяш тыршен. Гимназийыште тунеммыж годым Энгельс шке сверстникше-шамыч коклаште исключительный дарованийже да тÿрлö могырымат интересоватлымыж дене, живой характерже дене, нигунам пытыдыме веселалыкше дене поснак ойыртемалтын. Луатиндеш ияш улмыж годымак религий дене кылкучымашым решительно да йöршешак кÿрлын, кудын гнетшым родительский пöртыштö да школышто пешак чот шижын. Тудо шкеже дене пашам тыршен ыштен, философийым, иностранный йылме-шамычым, художественный литературым тунемын. Самырык улмыж годымак тудо печатьын страницылаштыже статья-шамыч дене выступатлен, тыште монархийым, Германийыште шарлыше политический гнетын режимжым чот бичеватлен, демократийын идейже-шамычым арален.

1841 ийыште Энгельс Берлиныш толын, тыште тудлан воинский повинностьым отбыватлаш логалын. Тудо шкенжын чылаяра жапшым университетыште лекцийым колышташлан да самообразований занятийлан использоватлен. Энгельс самырык гегельянец-шамычын—знаменитый германский философ Гегельын эн ончыл последователье-шамычын кружокыш ушнен. Гегельын ученийжым реакционный философ Шеллингын нападатлымыж деч аралышыжлэ, Энгельс Гегельын ученийыштыже революционный могыржым—тудын диалектический методшым пален налын—да, тиде метод дене пользоватлалтмек, реакционный философийлан критикым шарен, Гегельын диалектикыж гыч атеистический да революционный вывод-шамычым ыштен.

1842 ийын мучаштыже Энгельс Английыш каен да тушто кок ий наре жапшым эртарен. Английыште, тунам, ончылно улшо, промышленность шотышто утларак развитый улшо элыште лиймаш Энгельслан шинчымашым пеш шуко пуэн. Экономический илышым тунеммекше, Энгельс тыгай труд-шамычым возен: „Критические очерки политической экономии“ да „Положение рабочего класса в Англии“ (1845 ий), кудым Ленин „мировой социалистический литературышто ик эн сай произведений“ манын аклен.

„Пашазе класс ончылно, — манеш Л е н и н, — Маркс ден Энгельсын заслугыштым икмыняр мут дене тыге каласаш лиеш: нуно пашазе классым самопознанийлан да самосознанийлан тунyктеныт, да мечтатлыме олмеш наукым шынденыт“.

1844 ийыште Энгельс Парижыште первый гана М а р к с ы м вашл и й ы н. Нунын взглядыштын иктагай улмашыже рашемын. Нине кок великий борец да ученый-шамычын пенгыде д р у ж б ы ш т, кучедалмаште эн неле испытанийым да йосылыкым нунылан сенгаш полшышо дружбышт пÿтынь илыш мучкылан ылыжын.

Коктын пырля возымо „Святое семейство“ да „Немецкая идеология“ (1844—1845 ийла) книгаштышт Маркс ден Энгельс тÿрлö идеалистический течениян ударым ыштеныт, Фейербахын последовательный огыл материализмжылан критикым пуэныт да у мировоззренийын основыжым—научный социализмын теорийжым гениально формулироватленыт. Тиде теорийым создатлымек, Маркс ден Энгельс шке ончыланыышт задачым шынденыт: социализмым пашазе движений дене ушаш, вес семынже, пашазе класслан капиталистический гнет деч утаралташыже чын корным ончыктен пуаш.

Тунам эше пашазе классыште поддержкым налын шогышо антипролетарский учений-шамыч ваштареш кучедалын, Маркс ден Энгельс шке йырышт единомышленник-шамычым, ончыл пашазе-шамычым чумыреныт да пролетарский партийлан основым ыштеныт.

Тиде партийын тÿналтышыжлан 1847 ийыште основатлыме „Коммунист-шамыч Союз“ лийын. Энгельс тиде Союзлан программым („Принципы коммунизма“) набросокшым возен, тиде варажым Маркс ден Энгельс возымо „Коммунистической партийын Манифестшын“ основыжо лийын. Класс-шамычым пытарашлан да коммунизмым ышташлан единственный средства улшо марксизмын тÿн идейжым — пролетариатын диктатуржын идейжым пÿтынь тÿня ончылно провозглашатлыме. „Тиде изирак книга, — возен Ленин, — пÿтынь томым шога: цивилизованный тÿнясе пÿтынь организованный да кучедалше пролетариат тудын духшо дене кызыт мартеат ила да ончыко кая“.

„Манифест“ светыш лектын шумекак, Францийыште, варажым Германийыште 1848 ийысе буржуазный революций шарлен. Тудо шкенжын пÿсыж дене монархий ваштареш, помещик-шамычын власть ваштареш виктаралтын. Абсолютизм ден дворянство ваштареш эн смелый кучедалмашым поддерживатлен, буржуазно-демократический революцийын решительно сенгымашыже верч кучедалын, Маркс ден Энгельс тидын дене пырляк шке задачыштлан шынденыт: пролетариатым шкенжын тÿн классовый требованийже верч кучедалашлан организоватлаш, шемер-шамычын моло слойлашт гыч союзник-шамычым пашазе-шамыч велыш шупшаш, пролетариат политический властьым сенген налын кертше, манын, революцийым эре умбаке, ончыко колташ.

Маркс ден Энгельс шке родиныштышт уло вийыштым революционный кучедалмашке пуэныт, боевой газетым („Новая Рейнская газета“) луктыныт, калык деч лÿдшö да монархий дене сделкым ышташ ямде улшо буржуазийын радамысе либерал-шамычым разоблачатленыт. Южно-германский государстволаште вооруженный восстаний тÿналмек, Энгельс боец-шамыч радамыш шогалын да прусский войска-шамыч ваштареш повстанец-шамычын сраженийыштышт участвоватлен.

1848 ийысе революций поражениййым чытен. Энгельс Маркс дене пырля, пролетарский боец-шамычын шаланыше вийыштым иктыш чумыра, нуным неприятельский тул лонгагыч луктеш, организованно чакныше искусствылан да у кучедалмашлан вийым погаш туныкта. „Революция и контр революция в Германии“ книгаштыже тудо революцийын научный историйжым веле огыл пуэн, но тушечын эн кÿлешан, революционный вывод-шамычымат ыштен.

Революцийын поражениййже деч вара тÿналше реакцийын эн нелэ ийлаштыже Энгельс марксистский наукым умбакыла разрабатыватлен, Европысо да Америкысе пашазе классым нойыде теоретически вооружатлаш тÿналын. Тудо шкенжын военный пашаштыже пролетариатлан военный паша дене овладеватлаш кÿлмым ончыктен пуэн. Тудо военный пашан выдающий знатокшо лийын. Садланак йолташыже-шамыч тудым йöратен „генерал“ маныныт.

„Капиталым“ издаватлаш кугу научный пашам ямдылышыже Маркслан полшаш лийын, Маркслан да тудын ешыжлан материально полшымашым Энгельс шке ÿмбакыже налынат, ик жаплан коммерческий предприятийыште пашам ышташ пöртылын. 1867 ийыште „Капитал“ ямде лиймек, Маркс Энгельслан возен: „Тиде лийын шумылан мый тыланет гына обязан улам! Мылам верч тыйын самопожертвованиет деч посна кум томланат мый тыгай кугу пашам нигузеат шуктен ом керт ыле. Алал кумылем дене пагален, тыйым öндалам!... Салам, мыйын шергакан, ÿшанле йолташем!“

Кудлымшо ийлаште пашазе движенийын у нöлталтмашыже тÿналын. „Манифестыште“ т а р в а т ы м е международный солидарностьын великий идейже ончыл пашазе-шамычын сознанийышкышт утларак кумдан шыгыш тÿналын. Маркс ден Энгельс тиде движенийым вуйлатеныт да Пашазе-шамычын Международный Товариществым—Первый Интернационалым ыштеныт.

Интернационалын детищыже, гордостьшо 1871 ий мартыште провозгласитлыме Парижский Коммуна лийын.

Тиде историйыште икымше пролетарский революций лийын. Коммунлан полшаш, тудым эн тöр корныш виктарен колташ, тудлан полшашлан моло элласе пролетариатым тарваташ Маркс ден Энгельс чыла вийыштым пуэныт.

Но Коммунлан шуко илаш логалын огыл, европейский реакцийын чумыр вийжын ударже дене тудо шаланен. Реакцийын ишымыже деве Первый Интернационалат шке существоватлымыжым чарнен. Но Маркс ден Энгельс кÿчык жапыште существоватлыше Парижский К о м м у н ы н опытшо гыч, Интернационалын кÿчык жапысе историйже гыч международный пролетариатын ончыкылысе освободительный кучедалмашыжлан эн кÿлешан выводым ыштеныт.

Эн важный европейский элласе пашазе движенийыште пенгыде почвым налше марксизмын идейже пашазе-шамычын кумда массыжым утларак шке йыржечумыраш тÿналын.

Энгельс мировой пролетариатлан эн чапле научный трудым, марксизмын настольный книгажым — „Анти-Дюрингым“ пуэн. Европысо социалистический партийлаште шкаланже пыжашым оптен шуктышо оппортунизм ваштареш Маркс ден Энгельс путырак чот кучедалыныт. Буржуазий ончылно капитуляцийым ышташ шовышо оппортунист-шамыч деч нуно социал-демократийын радамжым эрыктеныт.

1883 ий 14 мартыште международный социалистический движенийлан кугу йомдарымаш лийын: Карл Маркс колен.

„Маркс колымек, Энгельс шкетынак европейский социалист-шамычын советникше да руководительже лийын шоген“ (Ленин).

Маркс шке илымыж годым „Капиталын“ кокымшо ден кумшо томжым издатлен шуктен огыл. Тидым издатлымашым Э н г е л ь с шке ÿмбакыже налын да, шкенжын чыла тÿналме пашажым öрдышкö коранген, лу ий жапыште ыштен шуктен.

Тудо жапыштак Энгельс у научный вопрос-шамычым творческий разрабатыватлаш тÿналын. Пеш кугу фактический материалеш келгын основатлыме „Происхождение с е м ь и, частной собственности и государства“ книгам возен.

Пашазе классын чын вождьшо улшо Энгельс пролетариатым марксистский теорий дене вооружатлен, тÿрлö элласе социалист-шамычын стратегий ден тактикыштым палемден, организационный руководствын, парламентский да стачечный кучедалмашын вопросыштым разрабатыватлен.

1889 ийыште Энгельс Кокымшо Интернационалым создатлымаште участвоватлен да колымешкыже тудын пашажым виктарен.

Шке илышыжын пытартыш кечыже марте Энгельс социал-демократий радамысе оппортунизм ваштареш тура логалше ударым шкенжын пенгыде кидше дене виктарен. „Пытартыш жапыште, — возен тудо 1891

(Мучашыже 3 страницыште).

ФРИДРИХ ЭНГЕЛЬС

(МУЧАШ)

ийыште, — социал - демократический филистер, пролетариатын диктатуржо мутым колмекше, адакат шкаланже утарыше страхым испытыватлаш тўҥалеш. Палымыда шуэш мо, милостивый государь-шамыч, тиде диктатура кузерак онча? Ончалза Парижский Коммуныш. Тиде пролетариатын диктатуржо ыле" (К. Маркс, Избранный произведенийже-шамыч, II т, 368 стр.). Европышто у революционный пудештaлтмаш лишеммым шижын, Россиийыште пашазе движенийын нöлталтмыжым тудо куанен саламлен.

Шке илышыжын мучашыже марте Энгельс тыгай лийын.

Энгельс 1895 ий 5 августышто колен. Энгельсын колымыжо деч ончычсо воляжлан келшышын, тудын капшым йўлалтыме да ломыжшым теҥызласе толкынлашке шавыме. Шемер калыкын великий другшын шўмжö, кўкшö серлам шыдын пўнчышö да мушшо, гранитым ошмашке савырыше теҥызын куатле толкынлаштыже кызытат кўлтка. Тыгак тудын, миллион айдемын сознанийжым авалтыше шонымашыжын, шокшо шўмжын великий творенийже - шамычат кызыт капиталистический темница-шамычын кў пырдыжлаштым эн куатле вий да не штурмоватлат. Да пырдыж-шамыч икте почеш весыже сўмырлат, тиде куатле грозный ударым нимогай вий денат чытен огыт керт.

Марксын—Энгельсын теорийжым Ленин ден Сталин нойыде развиватленыт, тоштемше посна положенийже-шамычым у исторический обстановкылан да наукын кызытсе уровеньжылан келшыше у вывод-шамыч дене вашталтеныт, тудым у опыт дене пойдареныт.

Марксын—Энгельсын учениижын вийже, величийже, колыдымашыже именно тыште улыт: тудо догма огыл, а действийышке руководство, исторический развитийын ончыкыла кайымыже семын тудо эше у ступеньлашке нöлталтеш, тоштемше, отживатлыше формулывым лўдде коранден, у содержаний дене пойдаралтеш. Тошто тўвян вийже-шамыч ваштареш кучедалмашлан, коммунизмын тичмаш торжествожо верч кучедалмаште тудо человечестволан эреак корным волгалтараш тўҥалеш.

К. Селезнев.

Ончыл колхоз-шамычын чапле итогышт

Горно-Марийский районышто ончыл колхоз-шамыч ий еда ешаралтыт, нуно кажне ийыште у сеҥымашым ыштат.

1939 ийыште Горно-Марийский район гыч Всесоюзный ял озанлык выставкыште 44 участник ыле гын, 1940 ийыште 81 участникыш шуын, нунын кокла гыч ял озанлык пашан 64 передовикше, 10 колхоз, 7 животноводческий ферма участвоватлен. Районысо „Смена", „Социализм", „Аврора", „Правда", Михайлов лўмеш, Жданов лўмеш, „Пионер-судостроитель" да моло ончыл колхоз-шамычат выставкыште кок ий почела участвоватленыт.

Орденоносный „Смена" колхоз теният ял озанлык пашаште кугу сеҥымаш-шамычым ыштен. Тиде колхоз 163,8 гектар ўдымö мланде гыч чыла культура денат пырчан шурным кокла шот дене 21,68 центнер гыч налын, а посна культура дене: уржам —21,17 центнер, кокияш шыдаҥым — 20,44 центнер, икияш шыдаҥым — 17,4 центнер, шўльым 29,07 центнер гыч налын.

Ял озанлык пашан знатный мастерже, „Смена" колхозышто полеводческий бригадын бригадирже М. И. Тихонов йолташ шурно лектышым эше утларак нöлталын. Тудын бригадыже 55,2 гектар ўдымö площадьыште кокла шот дене 23 центнер гыч шурным налын. Тудо посна культура-шамыч дене: уржам — 23,51 центнер, кокияш шыдаҥым — 23,9 центнер, икияш шыдаҥым — 18,08 центнер да шўльым 32 центнер дене налын.

Тыгай сай результатышке В. И Толбаевын, В. М. Перовын бригадышт шуыныт.

„Смена" колхозышто шурно лектышым нöлталмаште звеновой система кугун полшен. Кызыт „Смена" колхозын 3 бригадыштыже 12 звено уло. Звеновой система пашаште тўҥ гычак вашталтышым ыштыш: звено-шамычлан посна участка-шамычым пеҥгыдемдымаш пасу пашаште обезличкым пытарыш, кажне звено шке участкыштыже пашалан кўлешынак пиже. М. И. Сорокин, Т. Ф. Забродина йолташ-шамычын звеношт чыла культура денат кокла шот дене кажне гектар еда 23,3—23,53 центнер гыч налыныт. Сорокин йолташын звеножо шўльым кажне гектар гыч 30,4 центнер дене налын. Тыгак шурно лектышым А. Е. Горшенина, А. В. Жарова, Е. Н. Лопарева да моло йолташ-шамычын звеношт ятыр нöлталыныт.

Гектар гыч шўдö пуд дене шурным налше колхоз икте веле огыл. Теве „Аврора" колхозат тений кажне гектар еда кокла шот дене 20,71 центнер гыч шурным поген. „XI лет Октября" колхоз чыла ял озанлык пашамат образцово завершитлен. 143 гектар ўдымö площадь гыч кокла шот дене 21 центнер дене чапле шурным налын

Ние колхоз-шамыч да ял озанлык пашан передовикше-шамыч 1941 ийлан Всесоюзный ял озанлык выставкышке кандидатлан выдвигатлыме улыт. Нуно выставкыште ончыл колхоз-шамыч шкеныштын образцовый паша опытыштым уло советский калыклан ончыкташ тўҥалыт.

1941 ийысе Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлашлан кызыт районысо колхозла гыч 64 йодмаш пурен. Толшаш ийыште район гыч Всесоюзный ял озанлык выставкыште участник эшеат шуко лиеш. Участник лияш нуно чыла условийымат ыштеныт: чыла ял озанлык пашам тений моло ийласе деч сайын да кўчык жапыште завершитлыме. Кылмаш куралмаш планым 100 процентлан темыме. Кызыт нуно животноводческий ферма-шамычым тўрыс комплектоватлышаш верч, государство ончылно чыла тўлышашым завершитлышаш верч кучедалыт.

Ем. Моисеев.

Уто вольыкым фермылан ужалат

Морко. Киров лўмеш колхозын членже-шамыч (Буртем - Варангужский сельсовет) уто вольыкыштым колхозный фермылан ужалат. Е. А. Смирнов, А. И. Владимиров, Я. Я. Яшкелдин йолташ - шамыч МТФ-ышке ик презе гыч да кайык фермышке ик чыве гыч ужаленыт. Колхозник-шамыч общественный вольыклан кормым, шокшо вўтам ямдыленыт. Тений 39 шорыклан у вўтам ыштыт. Вўта ыштымаште Н. Павлов паша нормым 150 процентлан темен толын.

А. Смирнов.

Каныме кечысе университет пашам тўҥалын

ВКП(б) Йошкар-Олинский горкомын партийный кабинетше пелен каныме кечысе университетым организоватлыме. Тиде кечыште университетын ВКП(б) историй факультетын первый занятийже лийын. Занятийым „Российыште социал-демократический партийым ыштышаш верч кучедалмаш" тема дене эртарыме.

ВКП(б) историй факультетыште чылаже 28 лекций да тылзыште кок семинарский занятий лиеш.

Колхозлаште общественный животноводствым развиватлымаште комсомолын пашаже

„Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" ВКП(б) Центральный Комитет ден СССР СНК-н да тиде вопрос денак ВКП(б) Марэбком ден Марийский АССР СНК-н пунчалыштым шуктымаште мемнан Марийский комсомольский организаций пытартыш жапыште активно участвоватлаш тўҥалын. Животноводствым развиватлыме шотышто ВКП(б) обком ден Марийский АССР СНК-н пунчалже лекме деч вара партийный ден советский организаций-шамычлан полышым пуышаш верч комсомольский организаций-шамычан колхозлаште комсомолец-шамыч животноводство развиватлыме план кузе шукталтеш да телылан ямдылалтмаш кузе эрта,— проверкым эртареныт. Проверкын итогш-шамычым колхоз председатель ден ферма вуйлатыше-шамыч участвоватлыме дене комсомольский погынымашлаште обсуждатлыме. Тунамак животноводствым развиватлымаште активно участвоватлышаш верч практический мероприятий-шамыч палемдалтыныт.

Животноводствым развиватлыме вопрос дене Ронгинский, Звениговский районысе комсомольский организаций-шамыч, молат поснак сайын заниматлат. Моркинский районышто шагал огыл комсомолец стахановец-шамычым ферма вуйлатышылан, ферма пашаеҥлан выдвигатленыт. Кызыт тиде район мучко 42 комсомолец ферма вуйлатышылан, 82 комсомолка дояркылан, шўдö утла комсомолец скотница ден конюхлан пашам ыштат. „Новая жизнь" колхозышто комсомолец-шамыч 40 центнер веточный кормым, 8 тонн силосым ямдыленыт. Вольык вўтам ремонтироватлаш да шокшемдаш бригадым ыштеныт. Колхозник-шамыч комсомолец Ивановым МТФ вуйлатышылан, Гавриловым СТФ вуйлатышылан шогалтеныт. Иванов ден Гаврилов йолташ-шамычын вуйлатыме ферма-шамыч тўрыс комплектоватлыме улыт да корма дене 100 процентлан обеспечитлалтыныт. Вўта-шамыч шокшемдалтыныт.

Ронгинский районышто вольык вўта-шамычым строитлымаште, ремонтироватлымаште да шокшемдымаште 29 комсомольско-молодежный бригада пашам ышта. „10 лет МАО", „Пашазе", Ленин лўмеш колхозлаште комсомолец-шамычын инициативышт дене угыч ферма-шамычым организоватлыме да тўрыс комплектоватлыме. „Революция 1905 года" колхозын фермыштыже (Звениговский район) ыштыше комсомолец-шамыч кажне лўштымö ушкал деч 1.400 литр деч шагал огыл шöрым налмаш верч социалистический соревнованийым шареныт. „Чодра химик" колхоз пеленсе комсомольский организаций (секретарь Чернов йолташ) фермын пашажым терген налын да посна скотница-шамычын пашашке добросовестно огыл относитлалтмыштым тўжвак луктын. Тидым ужын, колхозник-шамыч пашам халатно ыштыше-шамычым ферма паша гыч корэҥден, нунын олмеш 3 комсомолка-стахановкам шогалтеныт.

„Красный колос" колхозышто (Юринский район) комсомолец-шамыч шорык вўтам строитленыт. Юринский район мучко ферма-шамычлан вўтам строитлымаште да ремонтироватлымаште 17 комсомольско-молодежный бригада пашам ыштен. Комсомолец-шамычын инициативышт дене район мучко 18 кайык фермым организоватлыме. Тушто 386 чыве ден 44 комбо уло.

Оршанский район Калинин лўмеш, Тельман лўмеш, „Путь Ленина" колхозлаште комсомолец-шамыч колхоз правленийлан ферма-шамычым комплектоватлыме шотышто кугу полышым пуат.

Но тидымат каласыде ок лий, посна райкомол-шамыч, мутлан Волжский, Еласовский, Горно-Марийский да нунын секретарьышт Баранов, Макаров, Маслов йолташ-шамыч тиде паша деч йöршеш корэҥыныт. Нуно первичный комсомольский организаций-шамычым животноводство развиватлыме пашашке шупшын огыт шого.

Сотнурский ден Килемарский райкомол-шамычат тиде паша дене ситышын огыт заниматле.

Комсомольский организаций-шамычын да кажне колхозысо комсомолецын задачыже: общественный животноводствым развиватлымаште ончылно лияш. Кудо колхозлаште ферма уке, я комплектоватлен шуктымо огыл гын, тушто комсомолец-шамыч ферма-шамычым организоватлен, ферма-шамычым вольык дене тўрыс комплектоватлен шукташ колхозный массым мобилизоватлышаш улыт.

Передовой комсомолец, комсомолка - шамычым общественный животноводствыш пашам ышташ колташ кўлеш. Ферма вуйлатыше, ферма пашаеҥ-шамычын шинчымашыштым нöлтышашлан стахановский школым организоватлен да нунын дене зоотехнический да ветеринарный учебым эртарыман.

П. Щербаков,
ВЛКСМ Маробком секретарь.

85

Республиканский финансовый пашаеҥ-шамычын совещанийыште участвоватлыше финансовый пашан активистше комсомолец-шамыч.

Снимкыште (шола гыч пурлашке): Звениговский райфон контролержо А. А. Горский йолташ, Йошкар-Ола горфон старший бюджетный инспекторжо Харламова йолташ, Моркинский районын налоговой агентше А. Ф. Федоров йолташ. Фото М. Чуршуковын.

Звениговский райкомолын кокымшо очередной пленумжо гыч

Кодшо кечылаште Звениговский райкомолын кокымшо очередной пленумжо эртыш. Пленум районысо молодежь коклаште оборонно - физкультурный паша нерген вопросым обсуждатлыш.

Район кӧргыштӧ 60 физкультурный организацийыште 1.130 член шотлалтеш. Тений I ступень ГТО значкистым 280 еҥым, II ступень ГТО значкистым 9 еҥым, БГТО значкистым 202 еҥым ямдылыме. Кеҥежым, 18 футбольный матч эртаралтын. Угыч организоватлыме 7 физкультурный организацийышке 112 еҥым шупшмо.

Туге гынат, районысо посна физкультурный организаций-шамычын ятыр ситыдымашышт уло. Тельман лӱмеш, „Вторая пятилетка" да „Чодра химик" колхозлаште оборонно-физкультурный пашаште нимогай вашталтышат уке. Нине колхозласе комсомольский организаций-шамыч оборонно физкультурный пашам кече еда огыт ыште.

Район мучко 101 осоавиахимовский организацийыште 2.188 член шотлалтеш. Тений угыч 746 еҥ дене 9 осоавиахимовский организацийым организоватлыме. „Свобода", „Красный кустарь" колхозласе, райсвязь конторысо осоавиахимовский организаций-шамыч пашам план почеш ыштат. „Красный кустарь" промколхоз пеленсе осоавиахимовский организацийын председательже Скворцов йолташым пашам сай ыштымыжлан Осоавиахимын республиканский советше „За активную оборонную работу" значок дене премироватлен. „Свобода" колхоз да райсвязь контора пеленсе осоавиахимовский организаций-шамый республиканский химический соревнованийыште участвоватлымаште сай оценкым налыныт. Нунылан Осоавиахимын республиканский советше почетный грамотым вручитлен.

Но але оборонный пашаште существенный ситыдымаш - шамыч улыт: районышто 875 комсомолец Осоавиахим членыште ок шого, 16 колхозышто осоавиахимовский организаций уке. Осоавиахимовский организацийлашке рвезе-ӱдыр-шамычым шагал шупшын шогымо.

Оборонно-физкультурный воспитаний шотышто молодежь коклаште пашам саемдашлан пленум конкретный пунчалым приниматлен.

И. Казаков.

1941 ийысе призывлан ямдылалтыт

Пектубаевский районысо 1922-23 ийлаште шочшо допризывник-шамыч 1941 ийысе призывлан виян ямдылалташ тӱҥалыныт. Район мучко допризывник-шамычлан 11 сельсовет пелен оборонный кружок-шамычым организоватлыме. Оборонный кружокла дене 95 процент утла допризывник-шамычым авалтыме.

Допризывник - шамычын районный конференцийыште Октябрь пайремын XXIII идалык кечыжым 2 оборонный значоклан нормым сдатлыме дене вашлияш манын нуно шке ӱмбакышт обязательствым налыныт. Ятырышт тиде обязательствыштым шуктеныт.

Теве Красноречевский сельсоветысе 31 допризывник Октябрь пайрем марте ПВХО ден ГСО значоклан нормым сдатлен.

Кадамский сельсовет мучко кок вере оборонный кружок-шамычым организоватлыме. „Металлист" промартель пеленсе оборонный кружок шке пашажым посвак сайын организоватлен. Тыште 31 октябрь марте 16 допризывник ПВХО значоклан да 15 допризывник ГСО значоклан нормым сдатленыт. Допризывник Попов, Гребнев, Царегородцев йолташ-шамыч ГСО ден ПВХО значоклан нормым отлично сдатленыт. ПВХО кружокын руководительже Загайнов йолташ шке пашашкыже серьезно относитла, занятийым регулярно эртара.

Тыгак Чирковский, Отарский, Сосновский сельсоветысе допризывник-шамычат 1941 ийысе призывлан сай ямдылалтыт.

В. Загайнов.

13 колхоз йодмашым пуэн

Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлыше колхоз шамыч Мари-Турекский районышто ий еда ешаралтыт. 1940 ийыште Всесоюзный ял озанлык выставкыште 7 колхоз гына участвоватлен гын, 1941 ийысе Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлашлан кызыт 13 колхоз деч да ял озанлык пашан 14 передовикше деч йодмаш пурен. А. Сергеев.

250 тӱрлӧ книга уло

Кодшо ийыште Коркатовский лудмо пӧртыштӧ (Сотнурский район) 130 книга гына ыле, тышеч 30 еҥ наре книгам налын лудын шоген. Тений лудмо пӧрт вуйлатыше П. Алексеев йолташ ятыр у книга-шамычым налын. Кызыт лудмо пӧртыштӧ 250 тӱрлӧ книга уло. Тышечын 70 еҥ утла книгам лудаш налыт.

С. Николаев.

150 еҥ лекцийым колышто

20 ноябрьыште Мари-Турекский социалистический культура пӧртеш районысо шемер-шамычлан ВКП(б) Маробкомын лекторжо Лунев йолташ „Проблема долголетия человеческой жизни" тема дене лекцийым лудын. Лекций колышташ 150 утла еҥ погыненыт. Нунылан лекций пеш келшен да ятыр вопросым пуэденыт. Чыла вопрослан лектор Лунев йолташ раш вашмутым пуэн.

А. Сергеев.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ КРИТИКЫМ ВИЯҤДАШ

Мемнан писательна-шамыч коклаште Дим. Орай йолташым гына илалше еҥ манын кертына, моло писатель, шукыжын поэтна-шамыч чыланат рвезе улыт. „Рвезе Коммунист" газетын пашаштыже **рвезе писатель, поэт-шамычым воспитыватлымаш — молодежым воспитыватлымашын ик тӱҥ задачыже.**

Писатель-шамычым идейно воспитыватлымаш дене пырляк художественно воспитыватлымаш пашам ойыде шуктен шогыман.

Тиде шотышто критик-шамычын кугу заслугышт лийман. Но марийский литературышто **критика почеш шӱдырна!** Кум ий коклаште лугово-восточный марий йылме дене 6 альманах, 7 пьеса, ойлымаш-шамыч сборник 3, почеламут-шамыч сборник 10 лектыныт, газетлаште литстраница-шамыч организоватлалтыныт, кырык-марий йылме дене 7 альманах, Лекайын „Кӱртньӧ вий" романже ӱмашсек альманахеш печетлалтеш, но таче марте роман нергенат, сборник-шамыч нергенат печать гоч выступатлыше уке.

В. Рожкинын „Пеледме муро" почеламут сборникше ӱмаштак лектын. Тудын творчествыштыже еҥлан подражатлымаш шинчамак пера. „Пасушто" почеламутшо бригадир пашаш лекташ чаҥым вич минут лонгеш. „Ме—шулдыран тукым" почеламутшо Осипенко, Раскова, Ломако самолетын орелла вӱдат, „Чодраште" почеламутшо ожно чодра кул лийын, кызыт кул гыч лектын. Тыгай образ - шамыч, глупый мысль - шамыч Рожкинын творчествыште веле огыл, молыныштат уло — тидын верген иктат ойлышо уке.

Ивановын „Родина верч", „Ӱчӧ", Ефрушын „Тушманын кышаже" пьеса-шамычыште куварак чын образ-шамычым пумо — иктат ойлышо уке.

Рвезе марийский писатель-шамычым воспитыватлымаш кызыт ик корно дене гына кая — **творчество гоч воспитыватлымаш:** писатель произведенийым воза — иктаж мыняр жап эртымек, тошто корныжым ужын, у корныжым почын кая. Мемнан ончыл читатель - шамычна — критик-шамыч — писательын ситыдымашыжым ужын, тудым ончыктен, писательын пашажым саемдаш да плодотворныйым ышташ пеш шагал полшат. Марийский поэзийыште трафарет, риторика нерген лу ий годсек кутырат, конкретный произведенийым налын, сай анализым ыштышыже ок кой. **Марийский литературный критикыште мысль ок развиватлалт, тудым развиватлаш критик, писатель, поэт-шамычын тачысе задачышт.**

Писатель массылан воза. Тиде бесспорно. Тыгак критик массылан воза. Мемнан коклаште критикым йонлыш умлымаш уло: пуйто критик массылан огыл, а писательлан воза, садлан тудо писатель деч аршинлан кӱшнырак шогышаш. Тиде йонлыш! Критикат, писателят культурный уровеньышт дене иктевесышт деч кӱшнырак шогын кертыт, писатель шкежат критик лийын кертеш. Тыште вискалышаш уке. **Умлаш кӱлеш: критика литературым освещатлыше жанр.** Но критик-шамыч да критика нерген марийский литературышто рассуждатлаш нимолан, тудым виянгдыме нерген вниманийым кугунак ышташ кӱлеш, **мемнан критика марийский литературым кумдан освещатлыже, марийский читатель-шамычын художественный литература дене чот интересоватлыже да писательын пашаштыже поро таҥ лийын шогыжо.** Советский писательын поро таҥже лийын шогаш критиклан писательын возымыжым раш, чолга шинча дене ужын моштымаш путырак шерге. Писательын пашаштыже ик ситыдымашым гына ужмаш — тичмаш критика ок лий.

Русский литературын историйышкыже ончалына гын, писатель, поэт-шамыч шке жапыштыт чыла литературный вопросыштат шке тӱсыштым ончыктеныт.

Литература — масса дене кыл кучен ыштыме паша, садлан сай ден томам продукций нерген ойлымо годым печать гоч выступатлыман

Советский искусство мемнан эпохын кугу идейже, энтузиазмже дене, калыкын творчествыште лекше чувствыже дене, страсть дене шыҥыман, тунам гына тудо мемнан социалистический действительностым чын ончыктен кертеш. Тыгай уровеньыш шуктымаш паша—искусствын кадрже коклаште критикын эн тӱҥ цельже лийман. Марийский литературым идейность да художественность шотышто кӱшкӧ нӧлталашлан критика тӱнверышке шогалман.

Осмин Йыван.

Отв. редактор— И. М. САЙТИЕВ.

Э 1515 АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола Пограничная, дом № 45. № телефона 1—36. 1-ая типография Маргосиздата.

4—11